

Kedves Edém

Sajnálom, hogy nem vagyok tárcaíró, mert annyi írni valóm volna, de nem tudok gondolataimnak alakot adni. Vasárnap reggel hagytam ott Weimart, gyönyörű nap volt, legalkalmasabb a Wartburgi kirándulásra 8 óra után értem Eisenachba; még délelőtt a Mária és Annavölgyön keresztül a 8 km. távolban lévő Hohesonne helyet néztem meg, hova az út is nagyszerű és a kilátás Wartburgra, ide dacára a roppant fáradtságnak délután fölvészorogtam és elcsentem a dalnokversenyterem kulcsát. Sok szép és nagyszerűt láttam, de leírni nem tudom különben is ráfognék, hogy a Bedäckerből irtam. Hétfőn 9 órakor reggel indultam innét postzugon, Lichtenfelstől Neuenmarktig schnellzugon, innét Bayreuthig schnekenzugon. Izgatott kedéllyel lestem Bayreuthot és a nagy színházat. A vonat folyton egy barna torony irányában erőlködött, a kis gyerekjáték mozdony kerekei pörögtek, még is oly lassan mozogtunk, míg végre 3 órakor egy erdő mellől előbukkanva megláttam a nagy épületet egy domb tetején, melyről büszkén néz le homlokán lévő nagy félkör szemével Bayreuthra. A város meglepett. Ha talpam alatt nem éreztem volna a kis német városokat jellemző hegyes kövezetet, azt hittem volna valamelyik világvárosban járok. Az egymásután, következetesen gyönyörű sárga, vagy sötét barha faragott kövekből épült 2-3 sőt 4 emeletes hérházak, előttük néhol asphalttal és kirakatokkal, csin és műizlésre vetélkedhetnek bármely főváros lakházaival. A város területe ~~xxx~~ igen kicsiny, de egész nagyvárosias, gázzal és vízvezetékekkel. Ellentéte Weimárnak, hol még az újabb épületek is a középkor komor jellegét viselik, itt a legrégebbi épületek is az antik római alakok utánzása, az újabbaknál pedig a legkifejlettebb renaissancestyl alkalmazása megnyerő, barátságos és élénk szint kölcsönöznek a városnak. Átöltözve rögtön Wágner lakása után tudakozódtam, feltűnt az a tisztelet, mellyel az öreg mester nevét kiejtik, volt ki kalapját is leemelte, mikor rámutatott a kerítésre mely házát és kertjét kötnyezi. Nem tudom mit éreztem mikor a rácskapu kilincsét kezemben fogtam, de elvoltam fogulva és meghatva midőn a művészi phantáziával kezelve várt díszkert helyett, a csendes házi élet és munkálkodás jeleit láttam. A kert melybe beléptem valódi paradicsom, egy négyszögletes tér, melyen széles út vezet keresztül, körül, befelé oszlopos ivsorokkal nyílt gyönyörű lugassal kerítve, csak a kapu és a szemközti álló ház előtt szakítva meg. Jobbról gondosan kezelt gyümölcsfák telve gyümölccsel, balról konyhavetemények és melegágyak, meglepő csinnal rendezve és igen tisztán tartva, ép kertész locsolt, és a nagy tiszteletet megszokott alázatossággal földig hajolt előtttem. A keresztlugason áthaladva az udvarba jutottam, melynek köze-

pén virágágyban sűrű bokrok által takart lábazon áll Lajos bajor kir. mellszobra. Jobbról cselédház balról istálló és üvegház telve pálmákkal, szemközt az épület. Egyemeletes csinos villa előugró homlokokkal, az ajtóhoz pár lépcső vezet mely felett "Wahnfried" szó van írva, felette az első emelet ablakát helyettesítő freskófestmény. Jobb és balról még egy ablak, és a ház körül kisebb virágágyak.

Az inas jönni látott, beeresztett és üvegtálczára kérte névjegyet. Az előcsarnok setét vörösbarna drapériák és függönyökkel van díszítve, a külső ajtó felett színes üveggel berakott cimeres két ablak. Egyiken egy pajzs, melynek kék mezejében gyarló szemem arany főzőkanalat vélt láthatni, felette kétszarvu, vért rajta kereszt. A másik egy sas, melynek mellén levő pajzsban a gönczölszekér 7 csillaga van; balra lépcső, jobbra garderober, szemközt az ajtó egy zárt világító udvarba vezet, melyből a lakosztályba juthatni. Az udvarban mely corridor és e felett üvegtetővel bír a jobb sarkban egy szép nagy orgona van, többi sarkait fekete bőrpamlagok töltik ki, köröskörül magas lábazon kis szobrok állanak. Az inas balra vezetett egy virág, pamlag zongora képek mellszobrok és székekkel modern rendetlenségben tulhalmozott, de mindamellett barátságos szobába, hol alig volt időm körül nézni, mert Wagnerne leányával jöttek fogadásomra. A Bächstein concert zongora nyitva volt, rajta kitarva a Götterdämmerung teljes zongora kivonata, a szekrényeken számtalan ezüst és néhány arany koszorú sok érdemrend és értékes tárgyak. Cosimának átadtam Liszt levelét, melyben minthogy a Parsival próbáiról még szó sincs nem mint zenész, hanem mint fiatal építész. Külömben mint tanítványa is voltam ajánlva. Végtelen kedves volt a fogadtatás Cosima leányát küldte férjéért, kit ő karján vezetett be.

A nagy mester jó színben van, lassan mozog de kedélye élénk, igen örült hogy érdeklődöm színháza iránt mely e nemből egyetlen és az ő találmánya. Rögtön íratott nejével Brandl Károly hesseni nagyhercegi főgépezésmérnöknek, ki jelenleg a Parsival opera dekoratiojához szükség gépezetet készíti és vezeti hogy nekem tüzetesen mutasson meg mindent, ő maga holnap fog kimenni és engem is oda rendelt. Azután érdeklődött Lisztről, nagy örömmel szolgált, hogy tőlem hallottak legelőször jó hírt felőle. Szóba jött Siposs és Mihajlovits kiknek mint ismerőseiknek tiszteletüket küldik. Végre Wagnerné azt határozta, hogy másnap menjek hozzájuk reggelire így együtt mehetünk ki Wagnerrel a színházhoz.

Tegnap délután elmentem a színházhoz, felkerestem Brandlt, ki mindent megmutatott, de a színházról más tárczát lehetne írni, így arról majd bővebben. Másnap azaz ma 10 óra után mentem Wagnerékhoz,

ismét abba a szobába lettem vezetve, ismét az asszony fogadott lányával, de nem sokáig beszélgettünk, mert hittak bennünket a reggelihez. Átmentünk az udvaron a szemközt lévő ebédlőbe mely fejedelmi pompával van butorozva, pár perc múlva jött Wagner is. Theát kaptam vajaskenyérrel és süttekkel. Wagner csak süttekből evett, mert ő már korábban reggelizett. Egy kis fél óra múlva kocsira ültünk és mentünk a jó negyed órára lévő színházba. Képzelheted boldogságomat mikor a jövő század zenekirályával /melyért ő igen haragszik/ egy kocsiban ültem. Beszélgetésünk ezentúl kizárólag a színházról folyt. Elmondta alakulását és beszélt a jövő Parcival előadásáról. Jelenleg a 2-ik felvonás díszletein dolgoznak melyben minden, még a működő személyek is virágokká változnak, mutatott is pár rajzot az öltözékekről, egy tulipánt és egy rózsát; gyönyörű phantasia, hogy alakítja át az emberi testet virág alakká. Mikor felértünk legelőször a zenekarba vitt le, hol megmutogatta az egyes hangszerek helyeit, áltam a karnagy helyen ő küldött, hogy nézzek a színpadra, hogy az egészet lehet látni, de a többi zenész nem lát fel. Azután felvezetett az udvari páholyokba, onnét mutatta meg csodás hatását saját találmányának a proscenium rendszernek, mely által a működő személyek nagyitva lesznek, valóban a díszítőkon dolgozó személyek nagyok voltak. Az egész színházat kivilágíttatta. Innét a színpadra mentünk hol némi utasításokat osztogatott azután ismét kocsira ültünk és engem haza szállított, lévén ideje az ebéd és vasutra készülődésnek. 2 órakor indultam most értem ide Lipcsébe este 10 óra kor, holnap éjjel utazom Berlinbe, és a jövő héten haza, még meglehet hogy a mások tárczát holnap megírom.

2/8

Servus

Béla.